

Programma Management

Inbreng en waardering van schenkingen: impact wet 31 juli 2017

Stagescriptie ingediend door

Fien Geuten

Tot het verwerven van het diploma van:

Bachelor in Bedrijfsmanagement
Afstudeerrichting Rechtspraktijk

Stagebegeleider:

Luc Hertecant

Academiejaar: 2021-2022

Referentie: E22_BM_RP_11

Programma Management

Inbreng en waardering van schenkingen: impact wet 31 juli 2017

Stagescriptie ingediend door

Fien Geuten

Tot het verwerven van het diploma van:

Bachelor in Bedrijfsmanagement
Afstudeerrichting Rechtspraktijk

Stagebegeleider:

Luc Hertecant

Academiejaar: 2021-2022

Referentie: E22_BM_RP_11

Woord vooraf

Als afsluiting van mijn driejarige opleiding bedrijfsmanagement met afstudeerrichting Rechtspraak volgde ik een stage bij Notariaat Pragt in Tongeren. Het schrijven van een bachelorproef is de laatste stap naar het diploma. Het is bovendien een kans om de theorie die ik gedurende de voorbije drie jaar heb geleerd, om te zetten naar een onderzoek. Mijn bachelorproef is gekoppeld aan deze stageperiode. Zowel de stage als het schrijven van de bachelorproef hebben mij veel bijgeleerd. Het is een ervaring die ik zeker zal meenemen naar de toekomst toe.

In de eerste plaats wens ik notaris Katharina Pragt te bedanken voor het mogelijk maken van mijn stage. Mijn dank gaat ook uit naar mijn hogeschoolbegeleider Luc Hertecant voor de begeleiding en opvolging van mijn bachelorproef. Bovendien heeft Laura Neesen, mijn stagementor, mij met veel enthousiasme begeleid en bijgestuurd in mijn bachelorproef. Ook mijn bijzondere appreciatie voor alle collega's van notaris Pragt. Ze hebben me gesteund en hulp geboden tijdens mijn hele stagetraject om zo mijn eindwerk te realiseren.

Verder wil ik mijn broer en zus bedanken voor hun ervaring en advies. Daarnaast richt ik mijn dank aan mijn vrienden, die mij steun geboden hebben tijdens dit leer- en schrijfproces. Ten slotte wil ik nog mijn ouders bedanken. Zij hebben mij gedurende deze drie jaar gesteund en geholpen. Ze hebben mij de kans geboden om deze opleiding te volgen en tijdens deze drie jaar kon ik steeds op hun rekenen.

Bedrijfsomschrijving Notariaat Pragt

Notariaat Pragt is een notariskantoor gelegen te Tongeren. Meester Katharina Pragt is er momenteel notaris. Zij is sinds 2 oktober 2015 de opvolgster van voormalig notaris Ghislain de Schaetzen.

Het kantoor bestaat uit zes notarieel juristen. Zij hebben naast een master of licentiaat in de rechten, de master in het notariaat behaald. Daarnaast zijn enkele medewerkers actief als erkend bemiddelaar.

Naast de zes notarieel juristen heeft het kantoor twee onthaalmedewerkers. Hun hoofdactiviteit bestaat voornamelijk uit het onthaal van de cliënten en voorafgaandelijke opzoekingen doen waaronder de eigendomstitels, de bodemattesten, de hypotheekstaten, stedenbouwkundige attesten enzovoort. Ten slotte vervolledigen zij het repertorium van het kantoor. Het kantoor heeft ook een boekhouder ter plaatse. Hij is verantwoordelijk voor het opvolgen van de cijfergegevens. Bovendien heeft hij als taak na te gaan of alle kostenbladen en betalingen correct zijn verlopen. Ten slotte staat hij ook in voor de tekoopstellingen van onroerende goederen.

De notaris is een belangrijke persoon in iedere fase, vanaf de geboorte tot zelfs na het overlijden. Bij notariaat Pragt kunnen cliënten te recht voor heel wat deskundig advies. De hoofdactiviteiten hebben betrekking op wonen, erven, successieplanning, schenkingen, familiaal gerelateerde zaken, bemiddeling en ten slotte ondernemingszaken.

Op vlak van familiale zaken kan je er terecht voor advies omtrent samenwonen, trouwen, scheiden en regelingen omtrent de kinderen. Zij stellen heel wat aktes op waaronder huwelijksovereenkomsten, wijzigingen van huwelijksovereenkomsten, samenlevingsovereenkomsten, enzovoort. Bovendien worden aktes zoals zorgvolmachten tegenwoordig ook steeds vaker opgesteld.

Daarnaast helpen de notaris en haar medewerkers bij de successieplanning. Zij werken in functie van de cliënt en proberen zo goed mogelijk advies te verlenen. Zij doen de aangifte van de nalatenschap en proberen te bemiddelen in familiekwesties. Zij stellen testamenten en schenkingen op naargelang de behoefte van de cliënt.

Soms is er een verplichte tussenkomst nodig van een notaris. Dit is in het geval van de aankoop of verkoop van een onroerend goed. De notaris en haar medewerkers helpen verder met advies voor de aankoop of verkoop van een onroerend goed. Bovendien stellen zij de aankoop- en verkoopaktes op. Bijkomend stellen zij hypotheekakten, kredietopeningen en handlichtingen op. Notariaat Pragt doet ook openbare verkopen die geplaatst worden op de site Biddit.

Bij de notaris kan u ook terecht voor de oprichting van een onderneming. De medewerkers stellen een oprichtingsakte op of indien er wijzigingen dienen te gebeuren, een wijzigingsakte.

De structuur binnen Notariaat Pragt is dat elke medewerker zijn eigen dossiers beheert. Er wordt gewerkt met het programma 'supermedewerker' wat ervoor zorgt dat iedere medewerker inzage heeft in de dossiers. In geval van ziekte of andere omstandigheden worden de lopende dossiers verdeeld onder de andere medewerkers. Zij hebben een zéér efficiënte manier van werken. Doordat iedereen toegang heeft tot de documenten, is het makkelijk om eerder opgestelde aktes van elkaar te gebruiken als model. Elke werknemer staat ook voor elkaar klaar indien er moeilijkheden zijn bij een dossier.

Abstract

De regels inzake inbreng zijn grondig gewijzigd door de wet van 31 juli 2017. De wijziging van het Burgerlijk Wetboek had onder meer betrekking op de regels omtrent de reserve, de regels rond inbreng en inkorting, de verdeling van de nalatenschap en ten slotte de erfovereenkomsten. De wet is op 1 september 2017 gepubliceerd in het Belgisch staatsblad en trad in werking op 1 september 2018. In deze bachelorproef leg ik voornamelijk de focus op de regels met betrekking tot de inbreng van schenkingen.

Deze wetgeving is van toepassing op alle nalatenschappen die zijn opengevallen na 1 september 2018. De nalatenschappen die vóór deze datum zijn opengevallen, vallen nog onder de oude regeling.

De wijze waarop de inbreng gebeurt en volgens welke waarde men dit moet inbrengen, is grondig gewijzigd. Wanneer een schenker komt te overlijden vóór 1 september 2018, geldt de oude waardering en inbrengregeling. De nalatenschap van een schenker die na 1 september 2018 overlijdt, valt onder het toepassingsgebied van de nieuwe waardering en inbrengregels. Wanneer één van de partners overlijdt tijdens de oude regelgeving en de andere partner tijdens de nieuwe regeling, leidt dit ertoe dat men zowel met de oude als de nieuwe regeling rekening moet houden. Deze duale situatie kan heel wat wrevel en zelfs conflicten binnen de familie tot gevolg hebben.

Onder de oude waarderingsregeling maakte men een onderscheid tussen roerende en onroerende goederen. De waarde die men in rekening bracht van een roerende schenking, was deze op de datum van de schenking. De waarde van een onroerend goed die ingebracht moest worden, was deze op de datum van het openvallen van de nalatenschap. Dit is onder de nieuwe regeling weggewerkt. Dit kan ervoor zorgen dat een aantal erfgenamen een hoger bedrag hebben ontvangen en dus meer moeten inbrengen in de nalatenschap ten opzichte van de andere mede-erfgenamen die minder ontvangen hebben.

Om het voorgaande te vermijden heb ik een aantal mogelijke oplossingen omschreven die de mensen vrijwillig kunnen implementeren. Zo is het mogelijk dat schenkers en hun erfgenamen tijdens het leven een erfovereenkomst afsluiten. Hierin kunnen zij dan bepalen dat er later bij het openvallen van de nalatenschap geen discussies mogen zijn omtrent de waarde van de gedane schenkingen.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Bedrijfsomschrijving Notariaat Pragt	5
Abstract	6
Inleiding	8
Wat is de impact op de waardering en inbreng van schenkingen als gevolg van de wetswijziging van 31 juli 2017?	9
I. Erfwetswijziging van 31 juli 2017	10
1 Wat houdt de wetswijziging in?	10
2 Waarom is de wijziging doorgevoerd?	11
II. Algemene situering van de inbreng	12
1 Wat is inbreng?	12
2 Wie kan de inbreng vorderen?	13
3 Wie is tot inbreng gehouden?	14
3.1 De begiftigde	14
3.2 Uitzondering 1: plaatsvervulling	14
3.3 Uitzondering 2: inbreng ten behoeve van een derde	15
4 De waardering en inbreng van schenkingen	16
4.1 Oud erfrecht	16
4.1.1 Inbreng volgens het oude erfrecht.....	16
4.1.1.1 <i>De inbreng van onroerende goederen</i>	17
4.1.1.2 <i>De inbreng van roerende goederen</i>	17
4.2 Nieuw erfrecht	18
4.2.1 Inbreng volgens het nieuwe erfrecht.....	18
4.2.1.1 <i>Uitzondering: beperkte beschikkingsbevoegdheid</i>	20
4.2.2 Is de indexering voldoende om de meerwaarde van de schenking te compenseren?.....	21
5 Mogelijke oplossingen	22
5.1 Erfovereenkomsten.....	22
III. Informatieplicht notaris	23
IV. Visie van notarissen en hun medewerkers	23
Conclusie	25
Bibliografie	26
1 Wetgeving	26
2 Rechtsleer	27
3 Rechtspraak	27
4 Andere elektronische bronnen.....	28
5 Andere schriftelijke bronnen	28
Bijlage 1 notitie voorbeeldcasus	29
Bijlage 2 tabellen consumptieprijsindex	29
Bijlage 3 bevragingsformulier	30

Inleiding

Wie een schenking wil doen, kan best rekening houden met de hervorming van de erfwet van 31 juli 2017, indien er reeds eerdere rechtsfeiten hebben plaatsgevonden vóór de inwerkingtreding. Bij mijn stageplaats kreeg ik te maken met een situatie waarbij de doorwerking in tijd van de regelgeving omtrent de inbreng van zeer groot belang was. De situatie had betrekking op de vereffening van een huwgemeenschap, alsook de vereffening van een opengevallen nalatenschap van vóór de inwerkingtreding in 2018 en één van na de inwerkingtreding. De echtgenoten hadden bij leven samen schenkingen gedaan aan de kinderen, waardoor zowel het oude als het nieuwe erfrecht van toepassing is.

De voormelde situatie komt vaker voor en met mijn bachelorproef poog ik een oplossing aan te reiken voor notarissen die met dergelijke situaties geconfronteerd worden. Het onderscheid tussen de oude en nieuwe inbrengregeling is namelijk in de eerste plaats voor hen van groot belang.

Ik leg een bijzondere focus op de knelpunten die ontstaan door de oude en nieuwe regelgeving wat betreft de regels omtrent inbreng. Vervolgens ga ik over tot het bespreken waarom de wet van 31 juli 2017 is doorgevoerd en wat de wetswijziging nu precies inhoudt.

Ik haal aan wat de meest belangrijke wijzigingen zijn geweest met betrekking tot de inbreng en waardering van schenkingen. Dan ga ik over tot de inbreng in het algemeen. Hierin vermeld ik wat de inbreng is, wie tot de inbreng gehouden is en wie de inbreng kan vorderen alsook de uitzonderingen hierop. Bovendien bespreek ik de waardering van in te brengen schenkingen. Hier zal ik een onderscheid tussen de oude regelgeving en de nieuwe regelgeving maken. Dit laatste punt vormt de kern van mijn bachelorproef en hier zal ik dus uitgebreid op in gaan. Ten slotte ga ik nog wat dieper in op de informatie -en adviesplicht van de notaris bij een vereffening-verdeling.

Om mijn paper te ondersteunen, heb ik de visie van een aantal notarissen en medewerkers gevraagd. Ik heb hun mening gevraagd omtrent de indexering die geldt onder de nieuwe waarderingsregeling en of dit de waardeschommelingen wel voldoende compenseert. Bovendien heb ik de vraag gesteld hoe ver hun informatieplicht gaat ten opzichte van de cliënt.

Opmerking: Indien ik spreek over oud artikel x van het burgerlijk wetboek, verwijs ik naar de artikelen van vóór de wetswijziging van 31 juli 2017. Als ik spreek over artikel x van het oud Burgerlijk wetboek, verwijs ik naar de huidige wetgeving waarvan de hercodificatie op 1 juli 2022 in voege zal gaan.¹

¹ Wet van 19 januari 2022 houdende boek 2, titel 3, "Relatievermogensrecht" en boek 4 "Nalatenschappen, schenkingen en testamenten" van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 14 maart 2022.

Wat is de impact op de waardering en inbreng van schenkingen als gevolg van de wetswijziging van 31 juli 2017?

Ik vertrek vanuit een concrete situatie die tijdens mijn stageperiode ter sprake kwam. De voorbeeldnotitie kan u raadplegen onder bijlage 1. De situatie is als volgt: de heer X was gehuwd met mevrouw Y. De heer X is overleden op 20 januari 2016. Wat betreft zijn nalatenschap, geldt de oude erfwetgeving, die vóór 1 september 2018 van toepassing was. Mevrouw Y is overleden op 15 maart 2022 en voor haar nalatenschap geldt de nieuwe erfwetgeving. Zij laten vijf kinderen na en hebben gezamenlijk een schenking gedaan op 10 juni 1989. De inbreng zal in beginsel voor de ene helft gebeuren in de nalatenschap van de vader en voor de andere helft in de nalatenschap van de moeder.

De ouders hebben aan vier van de vijf kinderen een bedrag van € 12.394,70 geschonken. Aan het andere kind hebben zij een onroerend goed geschonken met eveneens een waarde van € 12.394,70 op de voornoemde datum van de schenking. Onder het oude recht wordt de waarde van de roerende schenking op de datum van de schenking in acht genomen. De waarde van de roerende schenking was € 12.394,70. Bij een onroerende schenking daarentegen, houdt men volgens het oude recht rekening met de waarde van het goed op de datum van de verdeling. Op dat moment had het onroerend goed een waarde van € 120.000,00.

De heer X overleed vóór 2018, onder de oude regelgeving. De vier kinderen die de roerende schenking hebben ontvangen, zullen enkel het ontvangen bedrag van € 6.197,35, zijnde de helft van de schenking, moeten inbrengen overeenkomstig oud artikel 860 van het Burgerlijk Wetboek. Het andere kind dat een onroerende schenking heeft ontvangen, zal daarentegen het onroerend goed in natura moeten inbrengen volgens oud artikel 859 van het Burgerlijk Wetboek. Dit wil zeggen dat hij het onroerend goed, voor de helft dient in te brengen, aldus voor een waarde van € 60.000,00 op de dag van de verdeling.

Ondanks het feit dat de goederen op het ogenblik van de schenking eenzelfde waarde hadden, zal de gelijkheid tussen de kinderen, die de overledenen wel hadden proberen te realiseren, niet verzekerd zijn. De eenvormigheid tussen de inbrengregeling wat betreft een roerende en onroerende schenking ontbreekt.

Wat betreft de schenking van mevrouw Y, geldt artikel 858, §4 van het oud Burgerlijk Wetboek, aangezien zij is overleden na 1 september 2018 en haar nalatenschap dus onder de nieuwe regelgeving valt wat betreft de inbreng van schenkingen. De vijf kinderen zullen hier elk de waarde op de datum van de schenking, namelijk € 6.197,35, geïndexeerd tot de dag van overlijden, moeten inbrengen in de te verdelen massa ongeacht of het een roerende of onroerende schenking betrof. De indexering gebeurt aan de hand van de index der consumptieprijzen (zie bijlage 2).

De waardering van de schenking gebeurt dus als volgt: men neemt de intrinsieke waarde van de schenking. Deze waarde vermenigvuldigt men met de index die geldt in de maand van overlijden van de schenker, gedeeld door de index van de maand van de schenking. De kinderen hebben de schenking ontvangen in juni 1989. De index die op dat moment van toepassing was, is 102,84. De moeder is overleden in maart 2022, daarvoor geldt de index van 119,69.² De indexatie gebeurt aan de hand van de volgende formule: waarde ten tijde van de schenking vermenigvuldigd met (de index maand van het overlijden van de schenker/ de index maand schenking). Dit resulteert in € 6.197,35 x (119,69/102,84). Dit brengt de waarde van de schenking op € 7.212,77.³ Aangezien de kinderen de schenking op hetzelfde moment hebben ontvangen, geldt dezelfde index en is er geen ongelijkheid ontstaan. Ze dienen elk evenveel in de nalatenschap van de moeder in te brengen.

² STATBEL. (2022). Index van de consumptieprijzen, volgens basisjaar, COICOP-nomenclatuur, per jaar en maand. In *statbel*. Geraadpleegd 25 april 2022, <https://bestat.statbel.fgov.be/bestat/crosstable.xhtml?view=1e33c9bc-20f4-4699-adff-f800da946ed9>

³ R.D. (2018). Hoe indexeer ik een schenking. In *jubel*. Geraadpleegd op 25 april 2022, <https://www.jubel.be/hoe-indexeer-ik-een-schenking/>

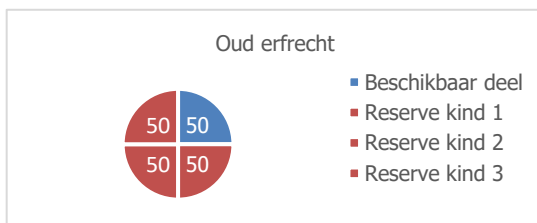
I. Erfwetswijziging van 31 juli 2017

1 Wat houdt de wetswijziging in?

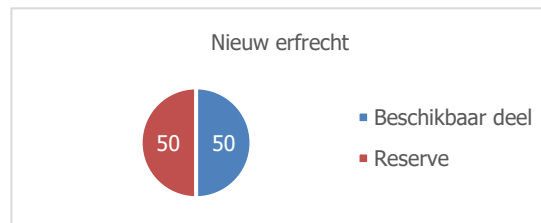
Het nieuwe erfrecht trad in werking op 1 september 2018. De nieuwe regels zijn van toepassing op alle nalatenschappen die zijn opgevallend vanaf deze datum, ongeacht of de schenking gedaan is vóór de inwerkingtreding in 2018.

Deze hervorming heeft verschillende wijzigingen doorgevoerd. De volgende drie die ik hieronder kort opsom, zijn volgens mij de meest belangrijke, althans voor deze bachelorproef.

Door de hervorming is er een aanpassing doorgevoerd omtrent de grootte van de reserve. Het grootste beschikbaar deel, oftewel het deel waarover men vrij kan beschikken, is niet meer afhankelijk van het aantal kinderen. Men kan nu beschikken over de helft van zijn vermogen en de andere helft is voorbehouden voor de kinderen.⁴

Figuur 1: Erfenisverdeling vóór 2018 (Vlanot, 2017)

Figuur 2: Erfenisverdeling na 2018 (Vlanot, 2017)

De voornaamste wijziging met betrekking tot de inbreng van schenkingen, is de vervanging van de inbreng in natura door de inbreng in waarde. Het oude recht kende een verschillende inbrengregeling naargelang het voorwerp van de schenking. Er was namelijk een onderscheid indien het ging om een roerende of een onroerende schenking. Voortaan is er geen onderscheid meer naargelang de aard van het geschonken goed en zijn de inbrengregels daardoor vereenvoudigd.⁵

De inbreng van schenkingen gebeurt dus in het huidige recht in waarde. Dit op basis van de intrinsieke waarde van de geschonken goederen op de dag van de schenking, geïndexeerd tot de dag van het overlijden. De oude regelgeving was complexer. Bovendien blijft het wettelijk vermoeden van inbreng behouden voor de afstammelingen. De wetgever gaat ervan uit dat degene die een schenking doet aan zijn afstammelingen, deze gelijk wil behandelen. Wat betreft schenkingen aan andere dan afstammelingen, geldt er vanaf nu een wettelijk vermoeden van vrijstelling van inbreng.⁶ De wetgever gaat ervan uit dat deze schenking als extra voordeel is gedaan. Dit wordt dan aangerekend op het beschikbaar deel van de erflater.⁷

Het verbod op erfovereenkomsten is ook versoepeld. Er was een principieel verbod op erfovereenkomsten over een nog niet-opgevallend nalatenschap, behoudens de gevallen expliciet toegelaten door de wet (vb. Clause Valkeniers).⁸ De nieuwe wetgeving laat één algemene erfovereenkomst toe. De voorwaarden om een algemene erfovereenkomst af te sluiten is dat ze onder bijzondere titel en onder bezwarende titel moet tot stand komen zoals overeengekomen in artikel 1100/1, §4 oud BW. Naast de algemene erfovereenkomst laat de wet twee specifieke erfovereenkomsten toe, waaronder de globale of familiale en de punctuele erfovereenkomst. De wetgever maakte voor deze wijziging vooral de overweging dat de toelating om een regeling te stellen de erflater gemoedsrust moet bezorgen en de rechtszekerheid moet verhogen. Op deze manier kan hij conflicten tussen de verschillende erfgenamen vermijden en een oplossing op maat uitwerken voor stiefkinderen of eventuele zorgkinderen.⁹

⁴ VLANOT. (2020). *Erven* [Brochure]. Brussel: C. Van Belle.

⁵ C. DE WULF, *De erfwet van 31 juli 2017 - een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure, 2018, 3-55.

⁶ Art. 843, §2 oud BW

⁷ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

⁸ Art. 1388, tweede lid oud BW

⁹ Geens, K. (2016). De sprong naar het recht voor morgen: hercodificatie van de basiswetgeving. In *koengeens.be*. Geraadpleegd 27 mei 2022, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>

2 Waaron is de wijziging doorgevoerd?

De erfwetregels die van toepassing waren vóór 1 september 2018 zorgden voor complexiteit van de maatschappelijke realiteit. De grote delen van het familiaal vermogensrecht en erfrecht voldeden immers niet langer of onvoldoende aan de maatschappelijke realiteit. Het klassieke gezin van gehuwde ouders met kinderen wordt steeds minder de norm. Meerdere koppels beslissen om niet te huwen en er ontstaan meer samengestelde gezinnen. Het was nodig dat de wetgever een flexibel erfrecht maakte dat zich aanpaste aan de noden van elke specifieke situatie. Bovendien was een grotere autonomie over het eigen vermogen vereist.¹⁰

De nieuwe erfwet van 31 juli 2017 is opgebouwd uit vier krachtlijnen. Namelijk de hervorming van de regels wat betreft de reserve, de regels omtrent de inbreng en inkorting, de verdeling van de nalatenschap en ten slotte de toelating van erfovereenkomsten.

De wetgever had drie bedoelingen met de hervorming van de regels omtrent de inbreng. Namelijk de regels inzake inbreng aanpassen zodat ze meer in overeenstemming waren met de verwachting van de erfgenamen. Vervolgens wilde de wetgever de regels uniformiseren. De uniformiteit wilde hij bereiken door de verschillende inbrengregels weg te werken. Hierdoor is er geen onderscheid meer tussen de inbrengregels wat betreft onroerende of roerende schenkingen zoals eerder vermeld. Ten slotte wilde hij de verschillende regeling tussen inbreng en inkorting afschaffen.

De hervorming zelf is gebaseerd op zeven kernideeën, die uitgebreid vermeld staan in de memorie van toelichting. De wetgever wilde het wettelijk vermoeden van inbreng voor schenkingen aan afstammelingen behouden. Echter is dit vermoeden weerlegbaar. Daarnaast wilde hij voor schenkingen aan andere dan afstammelingen een wettelijk vermoeden van vrijstelling van inbreng toekennen. Bovendien opteerde hij voor de mogelijkheid om een schenking, die vatbaar was voor inbreng, niet enkel om te kunnen zetten naar een schenking buiten erfdeel maar ook het omgekeerde. Het verschil tussen de inbreng van roerende goederen en onroerende goederen is weggewerkt. Voortaan gebeurt de inbreng in waarde. De waardering gebeurt voortaan ook volgens de waarde van de geschonken goederen op de datum van de schenking, geïndexeerd tot de dag van het overlijden. De indexering gebeurt aan de hand van de index der consumptieprijsen. De wetgever wilde ook de mogelijkheid voorzien om inbreng te doen ten behoeve van een derde. Ten slotte zijn de schenkingen gedaan aan de langstlevende echtgenoot of de langstlevende wettelijk samenwonende niet meer geacht op voorschot te zijn, maar buiten deel. Hierdoor zijn ze niet vatbaar voor inbreng zoals vermeld in artikel 843, §2 oud BW.¹¹

Echter is behoud van de kennis van het oude recht zeer belangrijk. De nieuwe regels zijn van toepassing op alle nalatenschappen die openvallen vanaf 1 september 2018. Notarissen zullen bijgevolg het oude recht nog steeds moeten toepassen voor nalatenschappen die vóór deze datum zijn opengevallen. De doorwerking van het oude erfrecht heeft tot gevolg dat de nieuwe regelgeving of de samenloop van het oude en het nieuwe erfrecht heel wat familiale conflicten teweegbrengt.¹²

¹⁰ Geens, K. (2016). De sprong naar het recht voor morgen: hercodificatie van de basiswetgeving. In *koengeens.be*. Geraadpleegd 27 mei 2022, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>

¹¹ Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2282/001.

¹² F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

II. Algemene situering van de inbreng

1 Wat is inbreng?

Wanneer een erflater een schenking doet aan één van zijn (al dan niet reservataire) toekomstige erfgenamen, zullen zij de schenking bij de verdeling van de nalatenschap in principe terug moeten inbrengen in die nalatenschap. Voor erfgenamen andere dan afstammelingen zal dit echter uitdrukkelijk moeten zijn voorzien in de schenkingsakte.¹³ De inbreng is bijgevolg een systeem dat de gelijkheid waarborgt tussen de erfgenamen van de overledene. Iedere erfgenaam heeft namelijk recht op een gelijk deel in de nalatenschapsgoederen.¹⁴ Om het principe van gelijkheid te bereiken, is het onvoldoende om bij de verdeling een gelijk aandeel in de nalatenschap toe te kennen. Het is belangrijk om ook rekening te houden met de schenkingen die iedere erfgenaam tijdens het leven van de erflater heeft ontvangen. Deze schenkingen kunnen immers ongelijkheid creëren tussen de mede-erfgenamen. De erfgenaam die een schenking als voorschot op het erfdeel heeft ontvangen, gaat deze moeten inbrengen in de fictieve massa.¹⁵ De fictieve massa is het vermogen dat bestaat uit de totale waarde die nog aanwezig is op de datum van overlijden, verminderd met de schulden, vermeerderd met alle schenkingen die de overledene tijdens zijn leven heeft gedaan.¹⁶ Als men geen rekening zou houden met de schenkingen die zijn gedaan tijdens het leven, zou de erflater alles kunnen wegschenken zodat er niets meer over blijft. De wettelijke reserve die geldt, zou dan volledig zijn nut verliezen.¹⁷

De nieuwe bepalingen omschreven in artikel 858 van het oud Burgerlijk Wetboek zijn voortaan van dwingend recht. Dit is van toepassing voor schenkingen die effectief vatbaar zijn voor inbreng.¹⁸ De bepalingen waar het over gaat zijn: de regel van de inbreng in waarde, de wijze van inbreng, de waardering van de schenkingen, de erfovereenkomsten inzake waardering en ten slotte de mogelijkheid voor de begiftigde om de inbreng in natura te vorderen. Tenzij het is toegelaten, zoals een erfovereenkomst, is het dus niet meer mogelijk om af te wijken van voorschreven regels, noch bij overeenkomst, noch bij een testament.¹⁹

In sommige gevallen heeft de erflater de bedoeling gehad de gelijkheid tussen de erfgenamen te verbreken. Een erflater die een afstammeling een extra voordeel wil geven, bedingt deze schenkingen als vooruitmaking en buiten erfdeel. Een schenking aan een andere dan een afstammeling is steeds vermoed buiten erfdeel te zijn gedaan. Deze schenkingen rekent men aan op het beschikbaar deel. Echter is er een mogelijkheid dat deze schenkingen het beschikbaar deel overschrijden.²⁰ Dit heeft tot gevolg dat een wettelijke erfgenaam, ook wel reservataire erfgenaam genoemd, zijn wettelijk voorbehouden minimaal erfdeel niet ontvangt. Deze heeft dan de mogelijkheid om zich hiertegen te verzetten via de vordering tot inkorting.²¹

¹³ Art. 843, §1 oud BW.

¹⁴ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

¹⁵ Art. 821 oud BW

¹⁶ Art. 922 oud BW

¹⁷ Fednot (z.d.) De samenstelling van de nalatenschap. In *notaris.be*. Geraadpleegd 11 april 2022, <https://www.notaris.be/erven/de-zaken-op-orde-brengen-met-oog-op-de-erfenis/de-samenstelling-van-de-nalatenschap>

¹⁸ Art. 858, §7 oud BW.

¹⁹ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

²⁰ Art. 920, §1 oud BW

²¹ B. BOSCH, *De grondige hervorming van het erfrecht*, Leuven, Indicator, 2017, 3-52.

Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen de inbreng en de inkorting. Deze zijn namelijk geheel verschillende maatregelen met een eigen doelstelling. In tegenstelling tot de inbreng, geschiedt de vordering tot inkorting om de reserve van de reservataire erfgenamen te herstellen.²² Zoals vermeld in artikel 921 van het oud Burgerlijk Wetboek kunnen enkel erfgenamen aan wie de wet een voorbehouden deel toekent, deze vordering tot inkorting instellen.²³ Zij kunnen de schenkingen laten inkorten ten belope van de waarde die zij als beschermde erfgenaam zouden krijgen.²⁴ De vordering tot inkorting is een individuele vordering. Overeenkomstig artikel 928, §1 van het oud Burgerlijk Wetboek, gebeurt de vordering tot inkorting niet automatisch. De vordering tot inkorting verjaart in principe na dertig jaar te rekenen vanaf het opvallen van de nalatenschap, behoudens de overeenkomstig in artikel 928, §1 van het oud Burgerlijk Wetboek voorziene specifieke situaties.²⁵ De inkorting maakt geen deel uit van mijn bachelorproef en zal ik bijgevolg niet verder behandelen.

2 Wie kan de inbreng vorderen?

De inbreng gebeurt niet automatisch. Overeenkomstig artikel 857 van het oud Burgerlijk Wetboek kan enkel een erfgenaam van een mede-erfgenaam de inbreng vorderen. Inbreng is niet verschuldigd aan schuldeisers van de nalatenschap.²⁶ Zoals eerder vermeld is de inbreng een systeem om de gelijkheid tussen de erfgenamen te herstellen. De vordering tot inbreng verjaart niet zolang de verdeling van de nalatenschap niet is gebeurd. Echter kan de inbreng niet meer gebeuren nadat de verdeling is uitgevoerd. Ten slotte is de vordering tot inbreng individueel. Dit wil zeggen dat iedere erfgenaam afzonderlijk en voor zichzelf beslist om de inbreng al dan niet te vorderen. Verzaken aan het recht om de inbreng te vorderen is slechts mogelijk na het opvallen van de nalatenschap, behoudens het geval de schenking deel heeft uitgemaakt van een globale erfovereenkomst.

Vóór de hervorming van het erfrecht kon de langstlevende echtgenoot ook een vordering tot inbreng instellen. Het nieuwe erfrecht heeft hier belangrijke wijzigingen doorgevoerd.²⁷ Volgens artikel 858bis, §2 oud BW kan de langstlevende echtgenoot geen inbreng van schenkingen meer vorderen. Daarnaast is deze ook niet meer gehouden tot de inbreng van verkregen schenkingen, zoals vermeld in artikel 858bis, §1 oud BW.²⁸ Hetzelfde geldt voor de langstlevende wettelijk samenwonende partner volgens artikel 858bis, §2 oud BW.²⁹

²² A.L VERBEKE en B. VERDICKT e.a., *Handboek estate planning. Deel II Erfrecht en giften*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belium NV, 2021, 111-177.

²³ Art. 921 oud BW.

²⁴ Art. 922 oud BW

²⁵ Art. 928, §1 oud BW.

²⁶ Art. 857 oud BW.

²⁷ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

²⁸ Art. 858bis, §1 oud BW.

²⁹ Art. 858bis, §2 oud BW.

3 Wie is tot inbreng gehouden?

3.1 De begiftigde

In beginsel is iedere erfgenaam-bloedverwant die tot de nalatenschap komt én een schenking als voorschot op het erfdeel heeft ontvangen, tot inbreng gehouden. Wie geen erfgenaam is, is niet tot inbreng gehouden. Dit is overigens logisch, aangezien degene die geen aanspraak maakt op een erfdeel, ook geen schenking als voorschot op het erfdeel kan ontvangen.³⁰ Overeenkomstig artikel 843, §2 van het oud Burgerlijk Wetboek is een schenking, gedaan aan een vermoedelijke erfgenaam die geen afstammeling is, vermoed te zijn vrijgesteld van inbreng en dus buiten erfdeel gedaan te zijn, behoudens andersluidende overeenkomst. De wetgever gaat ervan uit van het vermoeden dat de erflater in dergelijk geval niet de bedoeling had de gelijkheid te behouden.³¹

Om tot inbreng gehouden te zijn, is het overigens voldoende dat men erfgerechtigd is op de dag van het opvallen van de nalatenschap. Overeenkomstig artikel 846 van het oud Burgerlijk Wetboek is de begiftigde die ten tijde van de schenking geen vermoedelijke erfgenaam was, maar op het moment van het opvallen van de nalatenschap een erfgenaam is, gehouden tot inbreng van de ontvangen schenkingen die als voorschot op het erfdeel zijn gedaan.³² Een uitdrukkelijke bepaling in de schenkingsakte of de schenking al dan niet als voorschot op erfdeel wordt gedaan, kan van groot belang zijn bijvoorbeeld bij de schenking aan een kleinkind.

3.2 Uitzondering 1: plaatsvervulling

Echter is mogelijk dat andere personen dan de begiftigde tot de inbreng gehouden zijn. De afstammelingen van de begiftigde die bij plaatsvervulling tot de nalatenschap komen en waarbij de vooroverleden begiftigde een schenking als voorschot op het erfdeel had ontvangen van de erflater, zijn ook tot inbreng gehouden. Plaatsvervullers treden in de plaats en in de rechten en verplichtingen van degene wiens plaats ze vervullen. Aangezien degene wiens plaats zij vervullen tot inbreng was gehouden, zijn zij dat eveneens.³³

Een erfgenaam kan daarenboven zowel in eigen naam, als bij wijze van plaatsvervulling tot de nalatenschap komen. Artikel 847 van het oud Burgerlijk Wetboek bepaalt dat men in beide hoedanigheden een inbrengverplichting heeft. Indien er schenkingen zijn gebeurd aan kinderen en aan kleinkinderen kan dit voor onbedoelde ongelijkheid zorgen.

Voorbeeld: Vader heeft twee kinderen, genaamd A en B. Zij hebben elk ook één kind, genaamd X (kind van A) en Y (kind van B). Vader doet een schenking aan zijn twee kinderen en aan zijn twee kleinkinderen. Indien A komt te vooroverlijden zal kleinkind X meer moeten inbrengen dan het kleinkind Y, die niet tot inbreng is gehouden. De nieuwe wetgeving heeft hier echter een uitzondering op voorzien. Dit is de schenking ten behoeve van een derde, beter gekend als de generatiesprong.³⁴ Deze behandel ik verder in volgende alinea. Ten slotte bepaalt artikel 847 oud Burgerlijk Wetboek dat zelfs ingeval de plaatsvervuller de nalatenschap zou verwerpen, zij ook de verkregen schenkingen moeten inbrengen. Uiteraard is dit niet het geval indien de schenking is vrijgesteld van inbreng.³⁵

³⁰ Art. 843, §1 oud BW.

³¹ A.L. VERBEKE en B. VERDICKT e.a., *Handboek estate planning. Deel II Erfrecht en giften*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belium NV, 2021, 111-177.

³² Art. 846 oud BW.

³³ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

³⁴ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

³⁵ Art. 847 oud BW.

3.3 Uitzondering 2: inbreng ten behoeve van een derde

Zoals ik net vermeldde, is er nog een uitzondering ingevoerd bij de nieuwe wetgeving, de zogenaamde generatiesprong. Het is reeds mogelijk om een generatie over te slaan sinds 2012. Dit kon echter enkel middels de verwerping van de hele nalatenschap van de schenker door de erfgenaam waardoor diens afstammeling in de plaats komt. De schenker heeft dus geen enkele controle hierop, want dit zou een verboden erfovereenkomst zijn. Het nieuwe erfrecht biedt een nieuwe mogelijkheid, namelijk dat een toekomstige erfgenaam onder bepaalde voorwaarden inbreng kan doen in het voordeel van een derde en deze zal de gelijkheid tussen de kinderen niet aantasten.

Overeenkomstig artikel 845, §2 van het oud Burgerlijk Wetboek kan het kind van een schenker zich ertoe verbinden om de schenking die gedaan is aan zijn eigen kind, het kleinkind, in te brengen en aan te rekenen op zijn eigen erfdeel. Een (groot)ouder overweegt vaak om reeds bij leven een schenking te doen en daarbij een generatie over te slaan en rechtsreeks te schenken aan de kleinkinderen. Deze schenking wordt dan geacht als voorschot op het erfdeel te zijn gedaan in beide nalatenschappen.³⁶

Het kind van een schenker kan zich dan, hetzij in de schenkingsakte of in een latere overeenkomst, gesloten met de schenker en de begiftigde, ertoe verbinden de schenking aan zijn eigen kind, het kleinkind, in te brengen in de nalatenschap van de schenker. De goederen die het begiftigde kleinkind zal ontvangen, worden behandeld alsof hij de goederen gekregen heeft van de eigen ouder in plaats van de grootouders. Men kan hierdoor een generatie overslaan. De grootouders kunnen dus rechtstreeks een schenking doen aan de kleinkinderen zonder de gelijkheid van de kinderen binnen hun generatie te doorbreken. De schenkingen rekent men immers niet aan op het beschikbaar deel. Dit was voorheen wel het geval.³⁷ In principe zou deze schenking buiten erfdeel zijn, aangezien het kleinkind niet tot de nalatenschap van de grootouders komt, zolang de ouders van het kind nog in leven zijn. Het kleinkind komt wel tot de nalatenschap van zijn ouders, het kind van de schenker. De vereiste om een inbreng te doen ten behoeve van een derde is om dit in een notariële akte vast te leggen. Om deze generatiesprong te realiseren is er namelijk een punctuele erfovereenkomst nodig.³⁸

Een voorbeeld: een vader overweegt een schenking aan zijn drie kinderen A, B en C. C heeft zelf twee kinderen en vraagt vader om een rechtstreekse schenking te doen aan zijn twee kinderen. Vader is het hiermee eens en de kleinkinderen ook. Als vader komt te overlijden, mag C niet beweren dat deze nog niets heeft ontvangen. De schenking aan zijn kinderen brengt men in rekening alsof C daar de rechtstreekse begunstigde van was geweest.³⁹

³⁶ Art. 845, §2 oud BW.

³⁷ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

³⁸ C. DECLERCK en W. PINTENS, *schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2019.

³⁹ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

4 De waardering en inbreng van schenkingen

4.1 Oud erfrecht

4.1.1 *Inbreng volgens het oude erfrecht*

Volgens oud artikel 843 van het Burgerlijk Wetboek is een schenking door de overledene gedaan aan een erfgenaam in principe een schenking als voorschot op het erfdeel. Dit wil zeggen dat de erfgenaam als het ware een voorschot krijgt op het erfdeel dat aan hem zal toekomen in de nalatenschap. De erfgenaam zal later de ontvangen schenking op een of andere manier moeten verrekenen met de andere erfgenamen. Indien een schenking als voorschot op het erfdeel is gedaan, heeft de erflater de gelijkheid tussen de erfgenamen immers niet willen verbreken. De schenker heeft dus slechts een voorschot willen toekennen op het deel dat aan deze laatste in het kader van de vereffening en verdeling van zijn nalatenschap zal toekomen.

Onder de oude wetgeving was de inbreng van een schenking de regel en de vrijstelling de uitzondering. Indien de erflater van de regel wilde afwijken, was een uitdrukkelijk beding van vrijstelling nodig. Over de vrijstelling van inbreng zijn reeds verschillende uitspraken gedaan waaruit men de volgende conclusie mag afleiden.⁴⁰ Er kan slechts tot vrijstelling van inbreng zoals bedoeld in de oude artikelen 843 en 919 BW worden besloten indien de werkelijke wil van de erflater om één van de erfgenamen te bevoordelen boven de andere door de vrijstelling van inbreng zeker, duidelijk en ondubbelzinnig is. De vrijstelling van inbreng kan men ook afleiden uit omstandigheden zoals blijkt uit het hierna besproken arrest van het hof van beroep in Gent op 1 april 2021. Bovendien is er een gelijkaardig arrest van het hof van beroep in Gent van 17 december 2020.⁴¹

In het voornoemde arrest van 1 april 2021 van het hof van beroep in Gent heeft de notaris-vereffenaar op 6 december 2018 de staat van vereffening-verdeling opgemaakt. De erflater had kasbonnen met een totale waarde van €175.000,00 gestort in de effectenportefeuilles van drie andere dan afstammelingen. De 5 kinderen van de erflater vorderden de inbreng. De notaris was van oordeel dat het ging om schenkingen gedaan als voorschot op erfdeel. Er is geen bewijs dat de erflater de bedoeling had de schenking buiten deel te verrichten. De rechtbank heeft geoordeeld dat het bedrag van € 175.000,00 vatbaar is voor inbreng. De familierechter actualiseerde de staat van vereffening-verdeling op 5 april 2019. Men betwist niet meer dat de gedane stortingen schenkingen zijn. Het discussiepunt dat hier ter sprake is of de schenking is vrijgesteld van inbreng of niet. De reservataire erfgenamen waren jarenlang niet aanwezig in het leven van de erflater. De begiftigden vormden jarenlang samen een feitelijke vereniging met de erflater. Echter is er geen bewijs van een vrijstelling van inbreng en dus zullen de begiftigden inbreng moeten doen ten aanzien van de reservataire erfgenamen. Ondanks de tekst van de wet die een uitdrukkelijke verklaring vergt, nemen rechtspraak en rechtsleer aan dat de vrijstelling van inbreng kan worden aanvaard ingeval het vaststaat dat de wil van de schenker ter zake niet dubbelzinnig is. Hieruit leidt men de vrijstelling van inbreng af uit de omstandigheden.⁴²

Het vermoeden van schenking als voorschot op het erfdeel is van toepassing op de schenkingen die gedaan zijn aan een (toekomstige) erfgenaam. Echter is dit vermoeden weerlegbaar. De erflater die een schenking heeft gedaan, kan uitdrukkelijk afwijken van het principe van gelijkheid tussen zijn erfgenamen. Dit kan door aan één van hen een schenking als vooruitmaking en buiten erfdeel toe te kennen. Dit wil zeggen dat de beschikker een schenking doet met de bedoeling iets extra toe te kennen aan een erfgenaam ten opzichte van de andere erfgenamen. De gelijkheid is hierdoor bewust doorbroken.⁴³

⁴⁰ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

⁴¹ Gent 17 december 2020, *T.not. 2021*, afl 6, 589.

⁴² Gent 1 april 2021, *T.not. 2022*, afl 1, 84.

⁴³ Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2282/001.

Volgens de oude regeling, diende er een onderscheid gemaakt te worden tussen onroerende en roerende schenkingen, hetgeen ik hieronder verder uiteenzet.

4.1.1.1 De inbreng van onroerende goederen

Overeenkomstig oud artikel 859 BW dient de inbreng van onroerende schenkingen in principe in natura te gebeuren.⁴⁴ De inbreng in natura zorgt ervoor dat de erfgenaam die een onroerende schenking heeft ontvangen, het goed materieel terug in de te verdelen massa moet brengen. Een wettelijke uitzondering bestond voor het geval de begiftigde de onroerende schenking zou vervreemd hebben voor het opvallen van de nalatenschap, dan gebeurt de inbreng enkel door mindere ontvangst van de waarde van het onroerende goed.

De waarde die in aanmerking komt voor de verdeling, is de waarde van het onroerend goed op de datum van het opvallen van de nalatenschap. De inbreng in natura was onder de oude wetgeving de regel, de inbreng door mindere ontvangst was de uitzondering hierop. Indien het onroerend goed vervreemd zou zijn of de nalatenschap uit voldoende gelijkaardige goederen is opgesteld, gebeurt de inbreng door mindere ontvangst.

Een voorbeeld: Een moeder doet aan haar twee kinderen een schenking als voorschot op erfdeel. Aan één van de kinderen schenkt ze een bouwgrond en aan het andere kind schenkt ze een geldsom. Beide schenkingen hebben een waarde van €50.000,00 op de dag van de schenking. Bij het overlijden van de moeder heeft de bouwgrond een waarde van €100.000,00. Bij een onroerende schenking houdt men rekening met de waarde op de datum van het opvallen van de nalatenschap. Het ene kind dat de bouwgrond heeft ontvangen, zal effectief de bouwgrond met de waarde van €100.000,00 moeten inbrengen in de nalatenschap. Terwijl het andere kind dat een geldsom heeft ontvangen, slechts de waarde op de datum van de schenking, namelijk €50.000,00, moet inbrengen.⁴⁵

4.1.1.2 De inbreng van roerende goederen

De inbreng van roerende schenkingen dienden onder het oude erfrecht in principe te gebeuren door mindere ontvangst. De waarde die hier in aanmerking komt, is de waarde van de roerende schenking op de datum van de schenking.⁴⁶

Een voorbeeld: Een moeder schenkt aan één van de kinderen een bedrag van € 50.000,00, voor de aankoop van een grond. Het andere kind heeft geen schenking ontvangen. Bij het overlijden van de moeder, zal het kind dat geen schenking heeft ontvangen eerst een bedrag van € 50.000,00 mogen opnemen uit de nalatenschap. Hetgeen dan nog overblijft uit de nalatenschap, verdeelt men tussen de kinderen.⁴⁷

Doordat er éénvormigheid ontbrak tussen de voormalige inbrengregels inzake roerende en onroerende schenkingen, leidde dat tot onevenwicht dat vaak als onbillijk werd ervaren. Dit zorgde ervoor dat het doel van de inbreng, namelijk de gelijkheid tussen de erfgenamen bewaren of herstellen, niet langer werd bereikt.

⁴⁴ Oud art. 859 BW.

⁴⁵ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

⁴⁶ Oud art. 860 BW.

⁴⁷ B. BOSCH, *De grondige hervorming van het erfrecht*, Leuven, Indicator, 2017, 3-52.

4.2 Nieuw erfrecht

4.2.1 *Inbreng volgens het nieuwe erfrecht*

Het principe dat alle erfgenamen die een schenking hebben ontvangen, gehouden zijn tot inbreng, geldt nog steeds onder het nieuwe erfrecht. Echter is dit beperkt tot de schenkingen in rechte neerdalende lijn. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de kinderen of kleinkinderen die als erfgenaam tot de nalatenschap zijn geroepen.⁴⁸

Door middel van de wijziging van de inbrengregels bij de wet van 31 juli 2017, heeft de wetgever het onderscheid tussen de inbrengregels voor roerende en onroerende schenkingen weggewerkt. Onder de nieuwe wetgeving gebeurt de inbreng in principe in waarde, ongeacht of het een roerende dan wel een onroerende schenking is. Overeenkomstig artikel 858, §6 oud BW heeft de erfgenaam die tot inbreng is gehouden, wel steeds de mogelijkheid om te opteren voor een inbreng in natura.⁴⁹ Dit is een regel van dwingend recht en kan niet worden opgelegd door de schenker als voorwaarde van de schenking.

Het principe van de inbreng in waarde bestond reeds voor roerende goederen. Bijgevolg hoefde de wetgever dit niet te wijzigen. Voor de inbreng van onroerende schenkingen heeft de wetgever wel een grote wijziging doorgevoerd: enerzijds van de inbreng in natura naar een inbreng in waarde, anderzijds de waardering op datum van de schenking in plaats van deze op de datum van verdeling. Hetgeen daarnaast gewijzigd is, is dat de waarde van de schenking gebeurt volgens een indexatie tot de datum van het overlijden. Bovendien is er een bijzondere regeling voor wat betreft een begiftigde die niet het recht heeft om vanaf de dag van de schenking te beschikken over het (on)roerend goed in volle eigendom. Deze uitzondering bespreek ik later.

Overeenkomstig artikel 858, §1 oud BW gebeurt de inbreng onder de nieuwe wetgeving in principe door mindere ontvangst en vooruitneming. Er zijn echter nog andere mogelijkheden waaronder inbreng door mindere ontvangst en door aanrekening, inbreng door de betaling van de waarde of door inbreng in natura.

De inbreng door middel van vooruitneming wil zeggen dat de mede-erfgenamen een deel van gelijke waarde vooraf uit de massa van de nalatenschap nemen. Indien er dan nog waarde overblijft uit de nalatenschap, verdeelt men dit nog onder de erfgenamen.⁵⁰

Vervolgens is het mogelijk dat de inbreng gebeurt door een aanrekening op het aandeel van de begiftigde. De geïndexeerde waarde rekent men dan fictief mee in de nalatenschap en wordt toegekend aan de erfgenaam aan wie het geschonken werd. Dit wil zeggen dat de kinderen onderling verrekenen wat zij reeds tijdens het leven hebben verkregen. Dit is enkel van toepassing indien alle erfgenamen hiermee akkoord gaan.

Een voorbeeld: een vader schenkt aan één van beide dochters, dochter 1, een geldsom, die bij zijn overlijden een geïndexeerde waarde heeft van €100.000,00. Bij zijn overlijden laat hij een woning na van €300.000,00. Beide erfgenamen zijn het eens dat de inbreng gebeurt door aanrekening. In dit geval is er een te verdelen vermogen van €400.000,00 namelijk de € 300.000 van de woning en de € 100.000 van de schenking. Iedere dochter heeft recht op de helft, namelijk € 200.000,00. Aangezien dochter 1 al een waarde heeft ontvangen van € 100.000 krijgt zij nog 1/3de in onverdeeldheid van de woning en de andere dochter 2/3de van de woning.⁵¹

⁴⁸ Art. 843 oud BW.

⁴⁹ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

⁵⁰ F. BUYSENS en J. VERSTRAETE, *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

⁵¹ B. BOSCH, *De grondige hervorming van het erfrecht*, Leuven, Indicator, 2017, 3-52.

De begiftigde heeft ook de mogelijkheid om de inbreng te doen door de betaling van de waarde. Indien er onvoldoende aanwezig is in de nalatenschap, zal de begiftigde de andere erfgenamen moeten compenseren door de inbrengschuld te voldoen door de betaling van een som geld.⁵²

Ten slotte heeft de begiftigde de mogelijkheid om voor de inbreng in natura te kiezen. Hij brengt het goed dan terug in de nalatenschap. Als de begiftigde hiervoor kiest, wordt er zowel rekening gehouden met de geïndexeerde waarde als met de waarde op het moment van de inbreng in natura. Is het goed meer waard dan de geïndexeerde waarde, dan heeft de erfgenaam recht op een opleg. Indien het omgekeerd is, is de erfgenaam-begiftigde een opleg aan de andere erfgenamen verschuldigd.

Een voorbeeld: een vader schenkt zijn zoon een effectenportefeuille van € 250.000,00. Bij het overlijden heeft dit een waarde van € 310.000,00, terwijl de geïndexeerde waarde €280.000,00 bedraagt. Door de effectenportefeuille in natura in te brengen, brengt de begiftigde €30.000,00 te veel in. De erfgenaam die de inbreng in natura doet heeft recht op een opleg van €30.000,00.

De inbreng in waarde gebeurt voortaan volgens de intrinsieke waarde van het geschonken goed op de dag van de schenking, geïndexeerd tot de datum van overlijden. De intrinsieke waarde van het goed is de werkelijke waarde van het geschonken goed dat vermeld staat in de schenkingsakte of uitgedrukt is op de dag van de schenking. Men houdt rekening met alle kenmerken, ook al was de schenker en/of de begiftigde hier niet van op de hoogte. De schenker, samen met de begiftigde, bepaalt de waarde.⁵³

Echter kan het dat deze toegewezen waarde kennelijk onredelijk zou zijn. Dan houdt men rekening met een andere waardering. Enkele voorbeelden waarop dit van toepassing kan zijn:

- de schenking van een kunstwerk waarvan de schenker niet wist dat het om een meesterwerk ging. Bij latere waardering houdt men toch rekening met het feit dat het een meesterwerk is, ook al was de schenker dus zelf niet op de hoogte;
- de schenking van een perceel grond dat op het moment van de schenking vervuild was. Bij de waardering van de grond zal de vervuiling ook in rekening gebracht worden. Zelfs indien de vervuiling buiten het weten van de schenker gebeurde.

Indien er kenmerken van het geschonken goed later wijzigen en de intrinsieke waarde op een later tijdstip stijgt of daalt, heeft dit geen gevolg. Het maakt evenmin uit wat de begiftigde later met de schenking heeft gedaan. Hierdoor is er geen verschil meer tussen de waarde van een schenking van een som geld en de waarde van een schenking van een onroerend goed. Als iemand het niet eens is met de toegewezen waarde, moet deze aantonen dat het manifest onredelijk is en draagt deze dus ook de bewijslast.⁵⁴ De indexering gebeurt in functie van de index der consumptieprijzen van de maand van het overlijden van de schenker, met als basisindex deze van de maand waarin de schenking is gebeurd. De vruchten van het geschonken goed of het voordeel dat de begiftigde heeft kunnen halen uit het geschonken goed, brengt men niet meer in rekening overeenkomstig artikel 858, §3 oud Burgerlijk Wetboek.⁵⁵

⁵² H. CASMAN, "Nieuwe erfwet: een geactualiseerde kennismaking", *NJW* 2018, 810-823.

⁵³ Art. 858, § 4 oud BW.

⁵⁴ B. BOSCH, *De grondige hervorming van het erfrecht*, Leuven, Indicator, 2017, 3-52.

⁵⁵ K. DESMET en N. LAUWERS, *Vermogensplanning & Het praktische nut van erfvereenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 59-77.

4.2.1.1 *Uitzondering: beperkte beschikkingsbevoegdheid*

Zoals reeds vermeld is er een uitzondering op de regel van de indexatie.⁵⁶ Er gebeurt een correctie op de geïndexeerde waarde, indien de begiftigde niet meteen het recht heeft om volledig te beschikken over de volle eigendom van de schenking. De begiftigde moet een beperking van het meesterschap hebben.⁵⁷ Deze maakt de vervreemding van de volle eigendom van het goed juridisch onmogelijk. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien de schenker een schenking heeft gedaan met voorbehoud van vruchtgebruik of wanneer er een vervreemdingsverbod geldt.⁵⁸

Artikel 858, §3 tweede lid van het oud Burgerlijk wetboek voorziet drie wijzen waarop de waardering moet gebeuren, indien het meesterschap van de begiftigde beperkt is. Deze zijn als volgt:

- dat de begiftigde het beschikkingsrecht over de volle eigendom van het goed verkrijgt bij het overlijden van de schenker. De waarde die hij dient in te brengen, is deze op de dag van het overlijden van de schenker, zonder enige indexering;
- indien de begiftigde het beschikkingsrecht over de volle eigendom heeft ontvangen na de schenking, maar vóór het overlijden van de schenker, dan gebeurt de inbreng volgens de waarde op de dag van de schenking geïndexeerd tot en met de dag van het overlijden volgens de index der consumptieprijzen;
- dat de begiftigde de volle eigendom niet verkrijgt bij het overlijden van de schenker. De inbreng gebeurt dan volgens de waarde van het goed op de dag van het overlijden, verminderd met de waarde van de lasten van de uitoefening van het beschikkingsrecht, zonder indexering.⁵⁹

Voorbeeld: Een moeder heeft twee kinderen, A en B. De moeder schenkt aan kind A de aandelen van haar vennootschap met voorbehoud van vruchtgebruik tot en met het overlijden. De aandelen zijn geschat op €250.000,00. Aan kind B schenkt de moeder een buitenverblijf in volle eigendom, dat gewaardeerd is op €200.000,00. Stel dat de vennootschap is uitgegroeid tot een multinational en de aandelen op de dag van het overlijden geschat zijn op € 1.000.000,00. Kind A zal bijgevolg deze waarde moeten inbrengen in de nalatenschap van de moeder. Kind B zal tevens de waarde op de dag van de schenking, namelijk €200.000,00, geïndexeerd tot het overlijden, moeten inbrengen.

Dergelijke situaties kunnen ernstige conflicten veroorzaken binnen de familie. Hiervoor is het mogelijk om een punctuele erfovereenkomst af te sluiten, waarbij de inbrengwaarde van schenkingen niet wordt bepaald op de dag van het overlijden, maar op de dag van de schenking. De indexatie speelt dan voor iedere schenking ten volle. Echter is het niet mogelijk om een tijdstip van waardering te bepalen, dat voorafgaat aan de datum van de schenking.⁶⁰

⁵⁶ Art. 858, §3, tweede lid BW

⁵⁷ K. DESMET en N. LAUWERS, *Vermogensplanning & Het praktische nut van erfovereenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 59-77.

⁵⁸ H. CASMAN, "Nieuwe erfwet: een geactualiseerde kennismaking", *NJW* 2018, 810-823.

⁵⁹ J. BAEL, *Rechtskroniek voor het notariaat: deel 31*, Brugge, Die Keure, 2017, 299.

⁶⁰ C. DE WULF, "De erfwet van 31 juli 2017 - een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk", Brugge, Die Keure, 2018, 3-55.

4.2.2 *Is de indexering voldoende om de meerwaarde van de schenking te compenseren?*

De waarde van het geld zal op termijn dalen omwille van de inflatie. De waarde van goederen, in het bijzonder onroerende goederen, zal toenemen. Het is mogelijk dat de schenkingen op hetzelfde moment gebeuren, maar dit kan ook op verschillende tijdstippen zijn. Ouders schenken dikwijls aan hun kinderen op het moment dat zij dit nodig hebben.⁶¹

We kunnen deze vraagstelling vanuit verschillende invalshoeken bekijken. In het geval ouders aan hun kinderen op hetzelfde tijdstip, een roerende schenking doen, met eenzelfde waarde, is er geen sprake van ongelijkheid. Ieder kind brengt dezelfde waarde in, in de nalatenschap van de overledene. Hierdoor compenseert de indexatie de meerwaarde. Het speelt geen rol indien het ene kind de som geld heeft geïnvesteerd in een onroerend goed en het andere kind in een effectenportefeuille.

Echter indien ouders aan het ene kind een onroerend goed schenken met een waarde van €250.000,00 en aan het andere kind een geldsom van €250.000,00, zou men kunnen oordelen dat de indexatie onvoldoende de meerwaarde compenseert. De vastgoedprijzen zijn de afgelopen jaren veel meer gestegen in verhouding tot de meerwaarde op beleggingen.

In het geval de ouders aan het ene kind de aandelen van hun vennootschap schenken met voorbehoud van vruchtgebruik en aan het andere kind een onroerend goed in volle eigendom, dan kan men ook concluderen dat de indexatie onvoldoende is. Een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik is zoals eerder uiteengezet een uitzondering op de indexatie. De waarde van de schenking die men dan dient in te brengen, is deze op het de datum dat de begiftigde het volledige beschikkingsrecht heeft verkregen. Wat betreft de schenking van het onroerend goed in volle eigendom, zal de waarde op de dag van de schenking, geïndexeerd tot de dag van het overlijden ingebracht worden. Het zou mogelijk zijn dat de waarde van de aandelen tussen de datum van de schenking en de datum van het overlijden aanzienlijk gestegen zijn. Dit heeft als gevolg dat de begiftigde die de aandelen heeft ontvangen, een enorm bedrag moet inbrengen in de nalatenschap ten opzichte van het andere kind, dat de waarde op de datum van de schenking, geïndexeerd tot het overlijden, moet inbrengen.

De erflater kan opteren om na de gedane schenkingen een testament op te stellen waarin deze bepaalt dat de meerwaarde die ontstaat door de indexatie, toekomt aan de benadeelde begunstigde.

Het afsluiten van een erfovereenkomst blijkt de meest aangewezen oplossing te zijn om latere conflicten bij de vereffening-verdeling te vermijden.⁶²

⁶¹ R. BARBAIX en N. CARETTE, *tendensen vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 268.

⁶² FEDNOT. (2019) "Hetzelfde voor ieder kind"? Opgelet met de indexatie! In *notaris.be*. Geraadpleegd 28 mei 2022, <https://www.notaris.be/nieuws-pers/detail/hetzelfde-voor-ieder-kind-opgelet-met-de-indexatie>

5 Mogelijke oplossingen

5.1 Erfovereenkomsten

Het afsluiten van erfovereenkomsten is verboden, omdat het niet mogelijk is om voorafgaand afspraken te maken over een nog niet-opengevallen nalatenschap. Echter is een algemene erfovereenkomst onder bezwarende titel en een erfovereenkomst onder bijzondere titel wel toegelaten. Bovendien heeft de hervorming van het nieuwe erfrecht twee nieuwe soorten erfovereenkomsten toegelaten. Enerzijds zijn de globale erfovereenkomsten toegelaten en anderzijds de punctuele erfovereenkomsten. Deze erfovereenkomsten zijn onderworpen aan de bepalingen van de artikelen 1100/2 tot en met 1100/6 van het oud Burgerlijk Wetboek. Dit zijn de algemene regels inzake de door de wet toegelaten overeenkomsten met betrekking tot de sancties, vormvereisten en formele procedureregels. Bovendien wil dit zeggen dat een erfovereenkomst omtrent de waarde enkel door tussenkomst van de notaris tot stand kan komen.⁶³

De eerst mogelijke erfovereenkomst is de globale erfovereenkomst.⁶⁴ Deze overeenkomst zorgt voor een onderhandeld evenwicht tussen de afstammelingen. Dit is een overeenkomst tussen de schenker en alle vermoedelijke erfgenamen in rechte neerdalende lijn waaronder de kinderen, kleinkinderen en eventuele stiefkinderen. Ze kunnen hier bijvoorbeeld overeenkomen dat ze bepaalde schenkingen niet aanrekenen op het erfdeel van het kind.⁶⁵

Een andere mogelijkheid is de punctuele erfovereenkomst. Dit zijn specifieke erfovereenkomsten die niet verplicht tussen de ouders en alle vermoedelijke erfgenamen moeten gesloten worden. De mede-erfgenamen kunnen een overeenkomst afsluiten met betrekking tot de waarde van het goed op de dag van de schenking. Dit kan ofwel in de schenkingsakte of in een latere overeenkomst tussen de schenker en de begiftigde. Bovendien heeft de schenker de mogelijkheid om met de begiftigde overeen te komen de geïndexeerde waarde in te brengen. Dit is ook mogelijk indien de begiftigde niet het volledige meesterschap had over het geschonken goed op de dag van de schenking.⁶⁶

De waardering die de schenker en de begiftigde overeenkomen, bindt ook iedere andere erfgenaam die de schenking aanvaardt.⁶⁷ De schenker en begiftigde kunnen geen andere punctuele erfovereenkomsten in verband met de waardering afsluiten dan deze opgenomen in de wet. Van de indexatie zelf kunnen zij niet afwijken, maar zij kunnen wel een globale erfovereenkomst afsluiten om de problemen rond waarderingen op te vangen. De instemming gebeurt door de tussenkomst van de mede-erfgenamen in de schenkingsakte om hun akkoord te verklaren met de uitgedrukte waarde. Het is ook mogelijk dat zij later tussenkomen in een overeenkomst.⁶⁸

Een punctuele erfovereenkomst afsluiten over de beperkte beschikkingsbevoegdheid is ook mogelijk. De schenker en de begiftigde kunnen overeenkomen dat de inbreng zal gebeuren volgens de intrinsieke waarde van het goed op het moment van de schenking geïndexeerd tot de datum van overlijden, zoals wettelijk bepaald. Deze overeenkomst geldt dan ook voor iedere erfgenaam die ze in de akte of latere overeenkomst heeft aanvaard. Het omgekeerde, namelijk de indexerings conventioneel afsluiten, is niet mogelijk.⁶⁹ Echter betekent het instemmen met de intrinsieke waarde niet dat de begiftigde afstand doet van zijn recht om inkorting te vorderen, indien de reserve aangetast zou zijn.⁷⁰

⁶³ J. BAEL, *Rechtskroniek voor het notariaat: deel 31*, Brugge, Die Keure, 2017, 299.

⁶⁴ Art. 1100/7 oud BW

⁶⁵ FEDNOT (2018). Een erfovereenkomst laten opstellen: enkele aandachtspunten. In *notaris.be*. Geraadpleegd 26 april 2022, <https://notaris.be/nieuws-pers/detail/een-erfovereenkomst-laten-opstellen-enkele-aandachtspunten>

⁶⁶ K. DESMET en N. LAUWERS, *Vermogensplanning & Het praktische nut van erfovereenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 79-94.

⁶⁷ Art. 858, §5, eerste lid oud BW.

⁶⁸ J. BAEL, *Rechtskroniek voor het notariaat: deel 31*, Brugge, Die Keure, 2017, 299.

⁶⁹ H. CASMAN, "Nieuwe erfwet: een geactualiseerde kennismaking", *NJW* 2018, 810-823.

⁷⁰ Art. 858, §5, laatste lid oud BW

III. Informatieplicht notaris

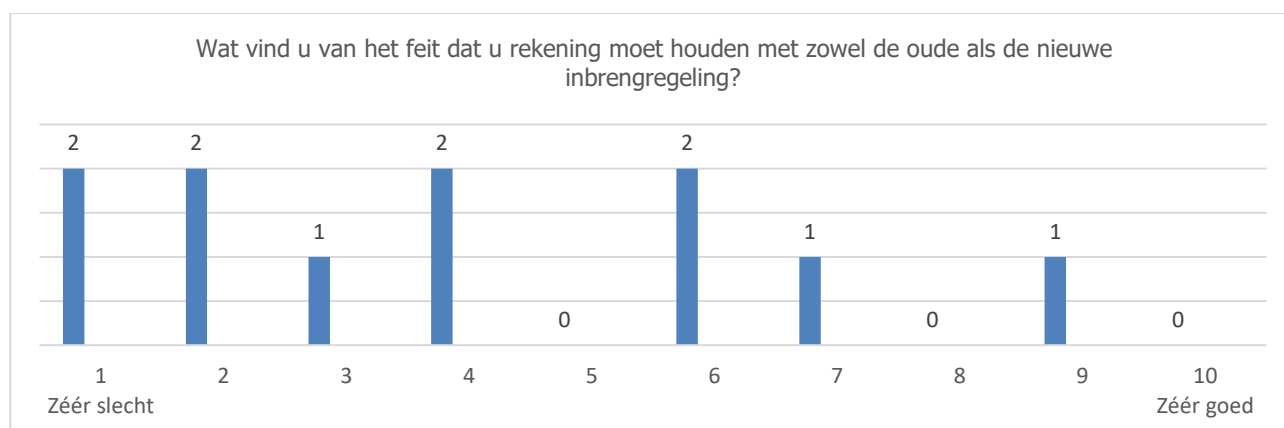
Bij het overlijden van een persoon, moeten de erfgenamen een nalatenschapsaangifte indienen. Zij kunnen dit zelf indienen of beroep doen op een notaris. Bij het raadplegen van een notaris, zal deze nagaan welke documenten de erflater tijdens het leven heeft opgesteld. Dit kan bijvoorbeeld een testament, een huwelijkscontract of gedane schenkingen zijn. De notaris zit meestal samen met de erfgenamen om de vereffening-verdeling te bespreken. Het is voor de erfgenamen interessant om te weten of er nog goederen of kapitaal aanwezig is. Hierbij zal de notaris een overzicht maken van wat er zich in de nalatenschap van de overledene bevindt. De notaris heeft naast een informatieve rol ook een adviserende rol. Echter is de vraag in hoeverre de notaris advies-en informatieplicht heeft ten opzichte van de erfgenamen.⁷¹

De notaris zal tijdens de bijeenkomst de vraag stellen of er erfgenamen zijn die een schenking hebben ontvangen. Want volgens artikel 3.3.1.0.8 § 1, 17° van de Vlaamse Codex Fiscaliteit zijn de indieners van een aangifte van nalatenschap verplicht om in deze aangifte melding te maken van schenkingen die aan inbreng en inkorting onderworpen zijn en op welke wijze de inbreng of inkorting zal gebeuren.⁷² Indien de erfgenamen niet meedelen dat zij een schenking hebben ontvangen tijdens het leven, is het ook niet de taak van de notaris om deze informatie te delen. Dit zou echter voor conflicten kunnen zorgen. De kennis die de notaris heeft over de situatie van de erflater valt namelijk onder de discretieplicht. De informatieplicht die de notaris verschuldigd is, kan voor conflicten zorgen met de verplichting van de geheimhouding die de notaris zou hebben bij de betrokken erfgenamen.⁷³ Ten slotte bepalen artikel 1, derde lid van de Organieke Wet Notariaat dat de notaris enkel verplicht is elke partij in te lichten over zijn of haar rechten, verplichtingen en gevolgen die voortvloeien uit de betrokken rechtshandelingen.⁷⁴

IV. Visie van notarissen en hun medewerkers

Om mijn onderzoeksvraag te staven, heb ik een kleine bevraging gedaan bij een aantal notarissen en medewerkers. In totaal heb ik elf antwoorden ontvangen, waarvan zes notarissen en vijf medewerkers. Mijn bevraging heeft tot doel de visie omtrent de wijziging van de inbrengregel van schenkingen weer te geven. Mijn volledige bevraging is terug te vinden onder bijlage nummer drie.

Iedereen vond de erfwetwijziging noodzakelijk. Wat betreft het feit dat zij nu rekening moeten houden met zowel de oude als de nieuwe inbrengregeling, zijn de meningen eerder verdeeld. 7 bevroagden vonden dit niet goed en de anderen vonden dit eerder neutraal. De gelijktrekking die voortvloeit uit de nieuwe inbrengregeling vindt ook iedereen zeer goed.

Figuur 3 tevredenheid over de samenloop van de oude-en nieuwe inbrengregeling. (Geuten, 2022)

⁷¹ FEDNOT (2020). De notaris: de 'juridische' huisdokter voor je erfenis!. In *notaris.be*. Geraadpleegd 28 mei 2022, <https://www.notaris.be/nieuws-pers/detail/de-notaris-de-juridische-huisdokter-voor-je-erfenis>

⁷² Art. 3.3.1.0.8 § 1, 17° VCF

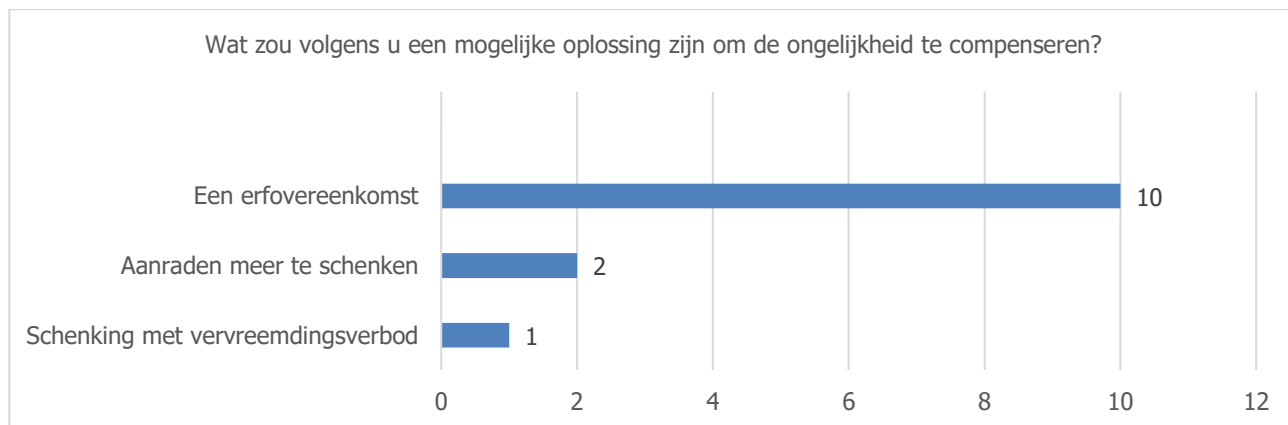
⁷³ A. MICHIELSENS en H. DE DECKER (2019). *Notariële deontologie studenteneditie 2019*. Herentals: Knobspublishing.

⁷⁴ J. L. SNYERS, A. CLYBOUW en H. DE DECKER, *Over plichten en cijfers: de notaris als goede huisvader*. Mechelen, Kluwer, 85-129.

Bovendien stelde ik de vraag of de indexeringsindex, volgens de index der consumptieprijzen, de waardeschommelingen wel voldoende compenseert. Een aantal antwoorden die ik hierop heb ontvangen, zijn dat deze niet strookt met de realiteit, omdat de vastgoedprijzen veel sneller stijgen van de loutere index. Daarnaast vindt één notaris ook dat de index vaak leidt tot hele hoge herwaarderingen, wat op zich niet overeenstemt met de waardeverandering van onroerende goederen. Wat betreft de andere reacties, deze vonden dat de compensatie voldoende is. Zij vinden het een billijke compromis tussen de verschillende waarderingmethoden. Het is immers niet de bedoeling om het kind dat vroeger een hogere waarde verkreeg, te straffen, maar eerder een poging om de vergelijkingsbasis tussen de kinderen waardevast te maken.

Vervolgens stelde ik een voor het notariaat relevante vraag. Namelijk hoe ver hun informatieplicht naar de cliënt toe gaat wat betreft de mogelijkheid tot het vorderen van de inbreng. Acht van de elf ondervraagden geven aan dat ze de cliënt hier altijd op wijzen, ongeacht of het om een specifiek dossier gaat of niet. Bovendien geeft iedereen aan dat de wil van de overledene/schenker het uitgangspunt is bij een (eerste) bespreking. Daarbij meldt één iemand dat de wil het uitgangspunt is, maar toch met randbemerking voor de consequenties dat dit met zich mee kan brengen.

90% van de ondervraagden zou aanraden een erfovereenkomst af te sluiten om de ongelijkheid te compenseren. Een andere optie zou zijn om meer te schenken of een schenking met vervreemdingsverbod te doen. Echter opteren drie bevestigden deze oplossing.

Figuur 4 mogelijke oplossingen ter compensatie van de ongelijkheid. (Geuten, 2022)

Ten slotte stelde ik de vraag in hoeverre zij zouden bemiddelen indien het om een minnelijke vereffening-verdeling zou gaan. Het merendeel antwoordde dat zij steeds trachten een minnelijk akkoord te bereiken. Het is namelijk de wettelijke roeping van een notaris om te bemiddelen tussen de partijen. Het is belangrijk dat de cliënten op de hoogte zijn van hun rechten en de nodige informatie ontvangen. Indien er geen overeenstemming mogelijk is, verwijzen zij naar de advocaten. Hierbij stelde ik de bijkomende vraag of hun antwoord anders zou zijn indien het om een gerechtelijke vereffening-verdeling zou gaan. Twee notarissen gaven hier uitgebreid uitleg over namelijk dat de persoon die de inbreng kan vorderen, daar minstens op van de hoogte moet zijn. Als de boedelnotaris meent dat er een gebrek aan kennis zou zijn bij één van de partijen omtrent hun rechten of plichten, dient de boedelnotaris in te grijpen. Echter is het niet de bedoeling dat de notaris zal aansturen op de inbreng, aangezien deze onpartijdig moet zijn.

Conclusie

De hervorming van het erfrecht bij de wet van 31 juli 2017 was hoognodig. Immers dateert het burgerlijk wetboek nog van 1804, toen het napoleontisch wetboek van toepassing was. Sindsdien heeft het erfrecht een aantal minimale hervormingen gekend. Echter is er nooit een globale modernisering doorgevoerd. Eén van de voornaamste wetswijzigingen van het erfrecht betreft de inbreng en waardering van schenkingen.

Vóór de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht op 1 september 2018, maakte de wetgever een onderscheid tussen de inbrengregeling en waardebeoordeling van roerende en onroerende schenkingen. De waardering van een roerende schenking gebeurde op de datum van de schenking. Echter voor een onroerende schenking, gebeurde de waardering op de datum van het openvallen van de nalatenschap. Bovendien was de wijze waarop de inbreng diende te gebeuren verschillend. Onroerende goederen dienden ingebracht te worden in natura en roerende goederen in waarde. Dit leidde vaak tot probleemsituaties bij de vereffening-verdeling van een nalatenschap.

De wetgever heeft het onderscheid weggewerkt door eenzelfde inbrengregeling te realiseren, ongeacht de aard van de schenking. Onder het nieuwe erfrecht gebeurt de waardering voor zowel een roerende als een onroerende schenking op de datum van de schenking, geïndexeerd tot de datum van het overlijden. Door de invoering van deze indexatieregeling, is de ongelijke behandeling deels gecompenseerd.

Bovendien was het verboden om vóór 1 september 2018 afspraken te maken over een nog niet-opengevallen nalatenschap. De nieuwe erfwetgeving staat bepaalde erfovereenkomsten toe, meer specifiek de algemene, de punctuele en de globale erfovereenkomst. Het doel van een erfovereenkomst is om een regeling uit te werken tussen de ouders en kinderen of de mede-erfgenamen en dit om toekomstige conflicten te vermijden.

De situatie die aan de basis ligt van mijn bachelorproef toont aan hoe belangrijk het is om aan successieplanning te doen.

Bibliografie

- 1 Wetgeving
- Art. 821 oud BW
- Art. 843 oud BW.
- Art. 843, §1 oud BW.
- Art. 843, §2 oud BW
- Art. 845, §2 oud BW.
- Art. 846 oud BW.
- Art. 847 oud BW.
- Art. 857 oud BW.
- Art. 858, §3, tweede lid BW
- Art. 858, § 4 oud BW.
- Art. 858, §5, eerste lid oud BW.
- Art. 858, §5, laatste lid oud BW
- Art. 858, §7 oud BW.
- Art. 858bis, §1 oud BW.
- Art. 858bis, §2 oud BW.
- Art. 920, §1 oud BW
- Art. 921 oud BW.
- Art. 922 oud BW
- Art. 928, §1 oud BW.
- Art. 1100/1, §4 oud BW
- 1100/7 oud BW
- Art. 1388, tweede lid oud BW
- Oud art. 859 BW.
- Oud art. 860 BW.
- Art. 1, derde lid OVN
- Art. 3.3.1.0.8 § 1, 17° VCF
- Wet van 19 januari 2022 houdende boek 2, titel 3, "Relatievermogensrecht" en boek 4 "Nalatenschappen, schenkingen en testamenten" van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 14 maart 2022.
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2282/001.

2

Rechtsleer

BAEL J., *Rechtskroniek voor het notariaat: deel 31*, Brugge, Die Keure, 2017, 299.

BARBAIX R. en CARETTE N., *tendensen vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 268.

BARBAIX R., *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 562-630.

BOSCH B., *De grondige hervorming van het erfrecht*, Leuven, Indicator, 2017, 3-52.

BUYSENS F. en VERSTRAETE J., *Notarieel familie en familiaal vermogensrecht m.i.v. clinics*, deel 1, Leuven, Acco, 2020-2021, 191-247.

CASMAN H., "Nieuwe erfwet: een geactualiseerde kennismaking", *NJW* 2018, 810-823.

DE WULF C., *De erfwet van 31 juli 2017 - een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, Die Keure, 2018, 3-55.

DECLERCK C. en PINTENS W., *schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2019.

DESMET K. en LAUWERS N., *Vermogensplanning & Het praktische nut van erfovereenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 59-77.

DESMET K. en LAUWERS N., *Vermogensplanning & Het praktische nut van erfovereenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 79-94.

MICHIELSENS A. en DE DECKER H. (2019). *Notariële deontologie studenteneditie 2019*. Herentals: Knobspublishing.

SNYERS J.L., CLYBOUW A. en DE DECKER H., *Over plichten en cijfers: de notaris als goede huisvader*. Mechelen, Kluwer, 85-129.

VERBEKE A.L. en VERDICKT B e.a., *Handboek estate planning. Deel II Erfrecht en giften*, Brussel, Lefebvre Sarrut Belium NV, 2021, 111-177.

3

Rechtspraak

Gent 17 december 2020, *T.not.* 2021, afl 6, 589.

Gent 1 april 2021, *T.not.* 2022, afl 1, 84.

4 Andere elektronische bronnen

FEDNOT (2018). Een erfovereenkomst laten opstellen: enkele aandachtspunten. In *notaris.be*. Geraadpleegd 26 april 2022, <https://notaris.be/nieuws-pers/detail/een-erfovereenkomst-laten-opstellen-enkele-aandachtspunten>

FEDNOT (2020). De notaris: de 'juridische' huisdokter voor je erfenis!. In *notaris.be*. Geraadpleegd 28 mei 2022, <https://www.notaris.be/nieuws-pers/detail/de-notaris-de-juridische-huisdokter-voor-je-erfenis>

FEDNOT (z.d.) De samenstelling van de nalatenschap. In *notaris.be*. Geraadpleegd 11 april 2022, <https://www.notaris.be/erven/de-zaken-op-orde-brengen-met-oog-op-de-erfenis/de-samenstelling-van-de-nalatenschap>

FEDNOT. (2019) "Hetzelfde voor ieder kind"? Opgelet met de indexatie! In *notaris.be*. Geraadpleegd 28 mei 2022, <https://www.notaris.be/nieuws-pers/detail/hetzelfde-voor-ieder-kind-opgelet-met-de-indexatie>

Geens, K. (2016). De sprong naar het recht voor morgen: hercodificatie van de basiswetgeving. In *koengeens.be*. Geraadpleegd 27 mei 2022, <https://www.koengeens.be/policy/hercodificatie>

R.D. (2018). Hoe indexeer ik een schenking. In *jubel*. Geraadpleegd op 25 april 2022, <https://www.jubel.be/hoe-indexeer-ik-een-schenking/>

STATBEL. (2022). Index van de consumptieprijzen, volgens basisjaar, COICOP nomenclatuur, per jaar en maand. In *statbel*. Geraadpleegd 25 april 2022, <https://bestat.statbel.fgov.be/bestat/crosstable.xhtml?view=1e33c9bc-20f4-4699-adff-f800da946ed9>

5 Andere schriftelijke bronnen

VLANOT. (2020). *Erven* [Brochure]. Brussel: C. Van Belle.

MICHELSENS, A. en DE DECKER, H. (2019). *Notariële deontologie studenteneditie 2019*. Herentals: Knobspublishing.

Bijlage 1 notitie voorbeeldcasus

Grond	Nu € 120.000,00 Toen € 12.394,70	
<u>Inbreng</u>	Vader † (oud erfrecht) Waarde nu (1/2) € 60.000,00	Moeder † (nieuw erfrecht) Waarde toen (1/2) € 6.197,35 Indexeren!
Geld	(andere 4 = ook € 12.394,70)	
<u>Inbreng</u>	Waarde toen (1/2) € 6.197,35	Waarde toen (1/2) € 6.197,35 Indexeren!
	<div style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; padding: 5px;"> € 60.000,00 - € 6.197,35 = → * 4/5 - uitbetalen - mindering </div>	Nul - operatie

Bijlage 2 tabellen consumptieprijsindex

Tabel 1

Consumptieprijsindex 1989 (Statbel Algemene Directie Statistiek, 2022)

1989 ✕

Maand	Basisjaar	1988 = 100	Consumptieprijsindex
Januari 1989			101,18
Februari 1989			101,63
Maart 1989			101,87
April 1989			102,56
Mei 1989			102,65
Juni 1989			102,84
Juli 1989			103,18
Augustus 1989			103,52
September 1989			104,04
Oktober 1989			104,16
November 1989			104,03
December 1989			104,43

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

Tabel 2

Consumptieprijsindex 2022 (Statbel Algemene Directie Statistiek, 2022)

2022 ✕

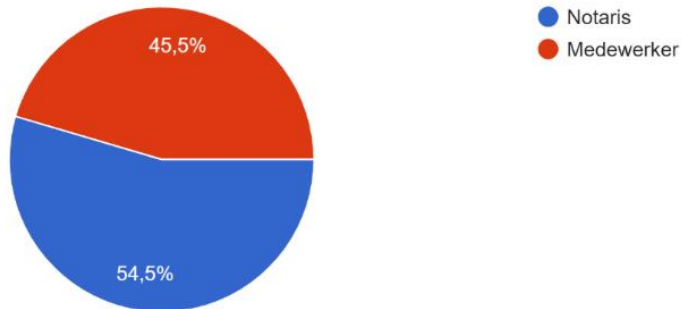
Maand	Basisjaar	2013 = 100	Consumptieprijsindex
Januari 2022			118,32
Februari 2022			119,07
Maart 2022			119,69
April 2022			120,09

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

Bijlage 3 bevragsingsformulier

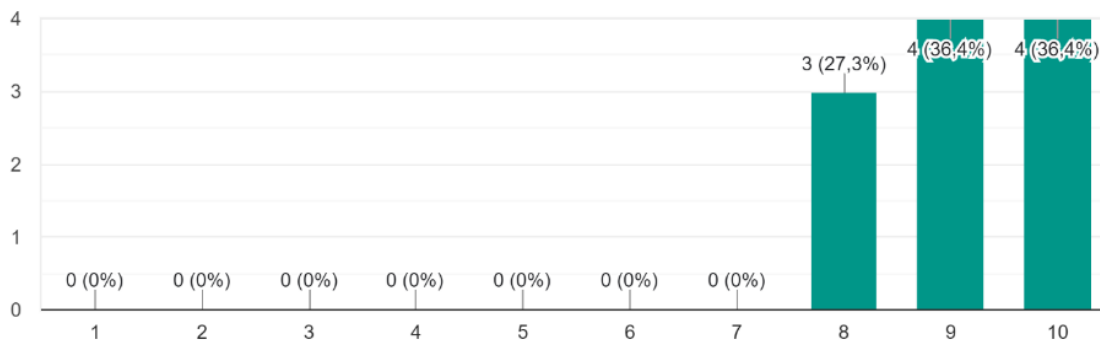
Wat is uw functie?

11 antwoorden

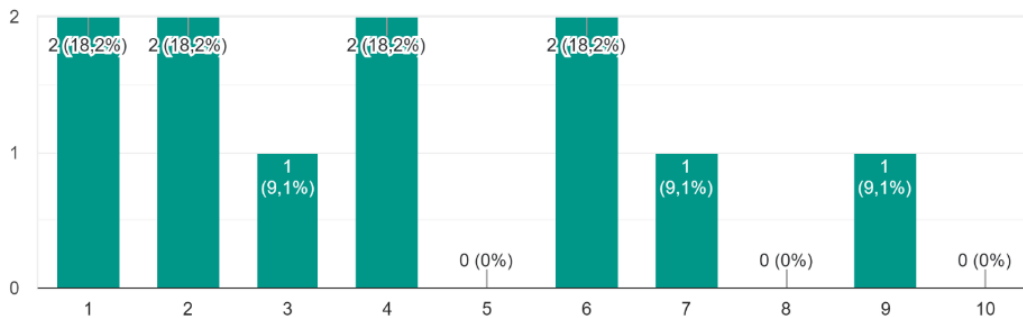
In welke mate vond u de erfwetwijziging met betrekking tot de inbrengregeling nodig?

11 antwoorden

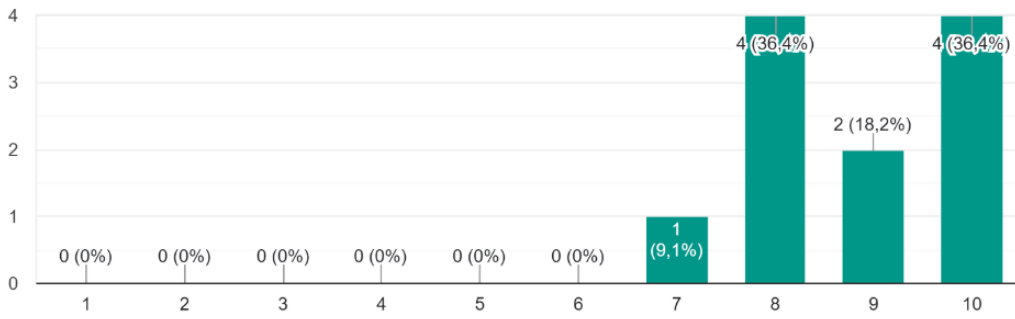
Wat vindt u van het feit dat u rekening moet houden met zowel de oude als de nieuwe inbrengregeling?

11 antwoorden

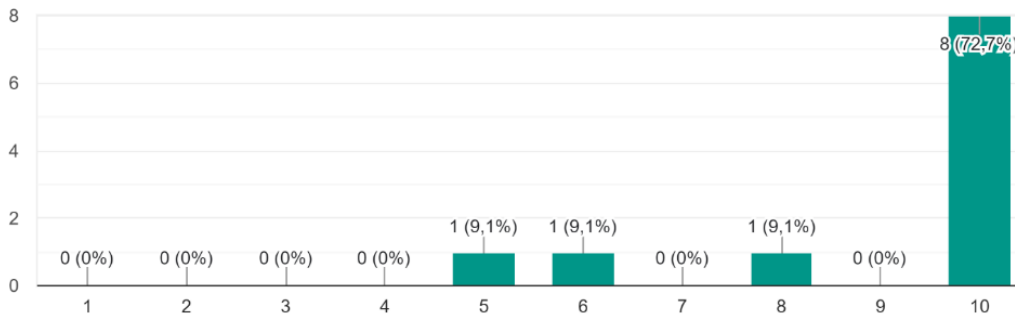
Vindt u de gelijktrekking die voortvloeit uit de nieuwe inbrengregeling goed?

11 antwoorden

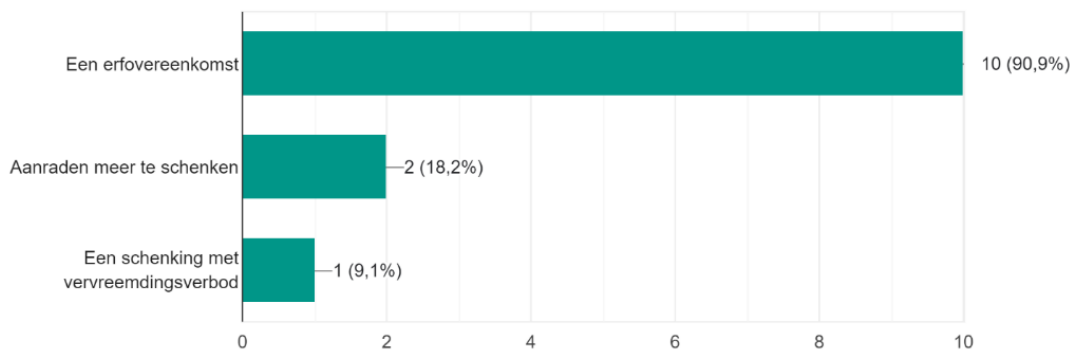
Hoe ver gaat uw informatieplicht naar de cliënt toe om te wijzen op het feit dat ze inbreng kunnen vorderen?

11 antwoorden

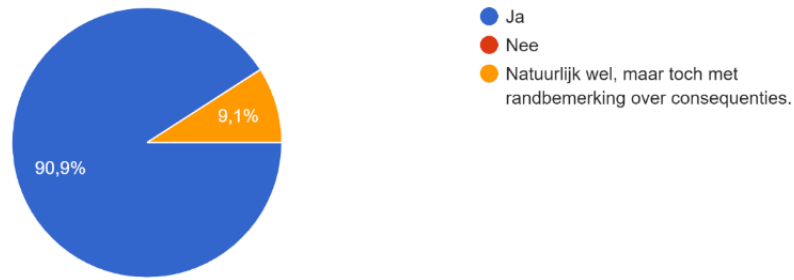
Wat zou volgens u een mogelijke oplossing zijn om de ongelijkheid te compenseren?

11 antwoorden

Is op uw kantoor de wil van de overledene/schenker het uitgangspunt bij een (eerste) bespreking?

11 antwoorden

Vindt u dat de indexerings, volgens de index der consumptieprijzen, de waardeschommelingen voldoende compenseert? Waarom wel of waarom niet?

11 antwoorden

Ja, objectieve eenvormige methode.

Ja, het is mijns inziens immers niet de bedoeling het kind dat vroeger kreeg "te straffen", maar eerder een poging om de vergelijkingsbasis tussen kinderen "waardevast" te maken.

Ja, zeker sinds de inflatie.

ja, er gaat nu eenmaal altijd een verschil in waarde zijn tussen dag van schenking en dag van overlijden; dat is eigen aan een onroerend goed

Voldoende

Hangt ervan af uit wiens standpunt je bekijkt, maar ja toch wel OK.

Ik vind dat de index der consumptieprijzen vaak leidt tot hele hoge herwaarderingen, wat op zich niet noodzakelijk overeenstemt met de waardestijging van onroerende goederen.

In hoeverre zou u bemiddelen indien het om een minnelijke vereffening-verdeling zou gaan?

11 antwoorden

In elk geval.

Altijd, dat is nu immers onze wettelijke roeping, de pijler van ons beroep.

Zo ver als mogelijk.

Zo veel als mogelijk; iedereen is meestal gebaat bij een minnelijk akkoord

de informatieplicht is identiek, de houding van de partijen in een minnelijke vereffening-verdeling zal mogelijks inschikkelijker zijn

Steeds minnelijk tot akkoord trachten te komen

Bemiddeling in minnelijke fase kent zijn grenzen. Partijen informeren, wijzen op hun rechten en indien geen overeenstemming mogelijk is, verwijzen naar advocaten.

altijd een poging doen

Zou uw antwoord anders zijn indien het om een gerechtelijke vereffening-verdeling zou gaan en de inbreng de facto nog niet is opgeworpen?

11 antwoorden

De persoon die de inbreng kan vorderen, moet daar minstens van op de hoogte zijn. Indien men meent als boedelnotaris dat er een gebrek aan kennis is bij één van de partijen omtrent de rechten / plichten terzake, dan dient de boedelnotaris m.i. in te grijpen.

Ik denk van niet.

/

Neen

Inbreng gaat om een vordering. In de vereffening-verdeling dient de notaris onpartijdig te zijn. Aansturen op inbreng/inkorting kan niet maar opnieuw moet eenieder geïnformeerd zijn. Op een vergadering kan je het principe uitleggen en in geval er bijkomende vragen zijn, verwijzen naar een advocaat.

altijd eerst minnelijke oplossing betrachten